

Utolsó vonat Hajnóczy Péter
Összegyűjtött írásai,
összeáll., jegyz.
†Mátis Lívia
és Reményi József Tamás,
Osiris, Bp., 2007.

Nehéz feladat egybegyűjteni egy író életművét, még akkor is, ha az csupán néhány évet ölel fel. Az Osiris új Hajnóczy-kötetének szerkesztői sikeresen oldották meg a feladatot. A szerző halála után, 1982-ben jelent meg először gyűjteményes kötet, ez a Hajnóczy életében kiadott négy könyv mellett néhány, csak folyóiratban megjelent írást tartalmazott. Egy évtizeddel később a Századvég adta ki a korán elhunyt alkotó szövegeit két kötetben. Ez az 1992–93-es kiadás műfajok szerint rendezte el az életművet, így az író négy könyvét szétszedte és megváltoztatta az eredeti sorrendet. A mostani, szép kivitelű, hibátlan szedésű és pontos Hajnóczy Péter *Összegyűjtött írásai* című változat egyben hagyja a négy eredeti kötetet, ezzel az író elgondolását követi, ezek mellett számos, periodikumban megjelent vagy kéziratban maradt írást is közöl (ezeket műfaj szerint rendezi sorba). Kuriózum a *Függelék*ben hozott *A szakács* című, eddig soha meg nem jelent töredék, amely *A halál kilovagolt Perzsiából* előzménye, valamint a *Last train*, a szerző utolsó megkezdett műve.

A négy, Hajnóczy életében megjelent kötet, a három elbeszélésgyűjtemény (*A fűtő*, 1975; *M*, 1977; *Jézus menyasszonya*, 1981) valamint az *A halál kilovagolt Perzsiából* (1979) című kisregény időrendben állnak, így követhetjük a művész fejlődését a Márai-novelláktól a posztmodern töredékességet, az egység hiányát érzékelhető késői írásokig. Ugyanakkor azoknál a munkáknál, amelyek nem kerültek be a négy kötetbe, és amelyek öt kategóriába rendeződnek (szociográfia; dráma, forgatókönyv; jegyzet; novellák; függelék) nincs támpontunk arra, hogy mi alapján rendezték sorba őket. Az évszám nincs feltüntetve, de nem is ábécé sorrendben következnek ezek az írások.

Egy gyűjteményes kötet nem a teljesség igényével (mint egy összes kiadás), és nem is a tudományos munka szempontjai szerint (mint egy kritikai) készül, ennek ellenére a jegyzetapparátus kissé rövid lett, csak a legminimálisabb információkat tartalmazza. (A szerkesztés munkáit nyilván befolyásolta Mátis Lívia tragikus halála.) Nyúlfarknyival egy oldalnál hosszabb Hajnóczy-életrajz, egy oldalnál valamivel rövidebb utószó (*Jegyzet* címszó alatt), majd szintén

egy oldalnyi maga a jegyzetanyag. Mindössze ennyire támaszkodhat az olvasó a kötet összeállításának szempontjait illetően. Ez a puritán szerkesztésmód elfogadható, sőt célravezető is lehet, azonban mindenképpen rövid magyarázatra szorulna. Miért írnak például a jegyzetekben a szociográfia, a dráma és forgatókönyv, illetve a jegyzet műfajba sorolt (ez utóbbi cím ráadásul kissé félrevezető, nem keverendő a *Jegyzetek* címszó alatti apparátussal, mert a művész egyetlen publicisztikáját takarja), valamint a *Függelék* írásairól, miközben a harmincegy novelláról (amelyek az előbbiekhöz hasonlóan a kötetbe nem került és hátrahagyott írások között szerepelnek) nem tesznek említést? Az 1973-as *Ló a keramiton* című alkotás miatt az 1980-as *A herceg* és az 1981-ben keletkezett *Dinamit* után következik, miközben a novellák az időrendet követik? A szerkesztők felhívják a figyelmet arra, hogy a könyvbe került képek, dokumentumok, tárgyfotók gyöngé minőségűek (mivel az eredetik java elvesztett), de ezek az illusztrációk így, tökéletlenségükben is fontos részei az életműnek, teljesen indokolt a beillesztésük. Több olyan szöveg került a kötetbe, amelyek most olvashatók először, de ezek nincsenek felsorolva, csak azt tudjuk meg, hogy a legjelentősebb munka, a kisregény előzményeként több írás is született (*Alkohol*, *Csütörtök* és *A szakács*), ezeket nagyon röviden említik.

„A Férfi: »Én vagyok, tehát Isten is van.« De hát iszom, cigarettázom, eszem, töprengök, kívánom Ulát – ez nem, egyáltalán nem bizonyítja, hogy létezem is. EZ BIZONYÍTANÁ ISTEN LÉTÉT?! ÉRZÉS NÉLKÜL GYŰLÖLNI, SZERETNI... némi tapasztalat árán tudva... vagy talán sejtve inkább. ÉRZÉS NÉLKÜL ÉRZÉKELNI.” A *Last train* valóban az utolsó vonat Hajnóczy életművében. A gondolatfoszlány Isten létéről és az érzelmekről ír, az ivás és a halál legfőbb témái, ezek határozzák meg alkotói világát. „A HALÁL tartalmatlan semmi, látszólagos és kaleidoszkópos dolog: Illúzió anyja – Prókriti vagy Mája – szemfényvesztése, kinek bűvös színjátéka nemcsak soha meg nem hal, hanem, hasonlóan tulajdon vad állatjaihoz, még aludni is nyitott szemmel alszik.”

Az Osiris Hajnóczy-kötete a felsorolt kifogások ellenére is alkalmas a korán elhunyt, nem terjedelmében, inkább jelentőségében nagy életművet hátrahagyó író művészetének bemutatására, megismertetésére. Nem kritikai és nem is hiánytalan válogatás, ezzel együtt is szinte teljes körképet nyújt Hajnóczy világról.

Urbán Péter